

CZERWIEC 2020

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 17+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku.

PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersYTET ŁÓDZKI

MONITOR CHINY-BAŁKANY

CZERWIEC 2020

PANDEMIA KORONAWIRUSA POZYTYWNI WPŁYNĘŁA NA STOSUNKI CHIŃSKO-SERBSKIE

Według wyników sondażu Międzynarodowego Instytutu Republikańskiego (International Republican Institute IRI) przeprowadzonego w marcu 2020 r., 20% Serbów postrzegало ChRL jako największego darczyńcę, a 71% jako najważniejszego partnera gospodarczego.

2 czerwca: Grecja rozpoczyna eksport najdroższej przyprawy świata do Chin. Pierwsza dostawa szafranu trafiła do Chin. Najdroższa wagowo przyprawa na świecie została zapakowana w jednogramowe opakowania. Łącznie do Chin trafił jeden kilogram tej przyprawy.

5 czerwca: Serbia i Chiny podpisują porozumienie ws. współpracy kosmicznej. Protokół ustaleń zakłada rozwój projektu chińsko-serbskiego satelity. Protokół ze strony ChRL został podpisany przez Zhang Kejiana (Chińska Narodowa Administracja Kosmiczna CNSA), natomiast ze strony Serbii podpis złożył Nenad Popovic, szef resortu ds. innowacji i rozwoju technologicznego. Warto przypomnieć, iż Serbia nie jest członkiem Europejskiej Agencji Kosmicznej (ESA).

5 czerwca: Grecja zobowiązuje się do zacieśniania więzi z Chinami. Szef greckiego resortu rozwoju i inwestycji Adonis Georgiadis podkreślił, iż grecki rząd pragnie „jeszcze szybciej i silniej niż wcześniej wzmocnić więzi dwustronne”. Georgiadis wyraził zadowolenie z chińskiej obecności w Grecji, w szczególności w porcie w Pireusie. Minister zaprosił również „przyjaciół z Chin” do wspólnych inwestycji oraz odwiedzin kraju w charakterze turystycznym.

10 czerwca: Komisja Europejska publikuje notatkę dotyczącą praktyk dezinformacyjnych ze strony ChRL i Rosji. KE opublikowała notatkę dotyczącą podjętych prób oszustwa opinii publicznej ws. pandemii koronawirusa. Notatka KE otwarcie mówi o propagandowej działalności Chin i Rosji, która ma wpływ na wzrost niepokoju wewnątrz Wspólnoty.

10 czerwca: Dongfang Electric (DEC) będzie współwykonawcą przebudowy elektrowni węglowej w Czarnogórze. Elektrownia Pljevlja będąca pod kontrolą państwowej spółki energetycznej Elektroprivreda Crne Gore, sfinansuje prace rekonstrukcyjne w większości w oparciu o własne środki. Chiński DEC będzie zaangażowany w proces budowy instalacji odsiarczania, denitryfikacji oraz systemu transportu popiołu w elektrowni węglowej. DEC w planowanych pracach będzie pełnić rolę wiodącą w konsorcjum obejmującym również czarnogórskie firmy Bemax, BB Solar oraz Permonte.

10 czerwca: Shandong Hi-Speed Group z umową drogi ekspresowej w Serbii. SDHS zobowiązało się do budowy drogi ekspresowej łączącej Valjevo z węzłem autostradowym w miejscowości Milos Veliki, będącej częścią europejskiego korytarza transportowego XI. Wartość projektu oszacowano na 158 mln EUR. Budowa rozpoczęła się 17 czerwca 2020 r.

11 czerwca: Milorad Dodik wyraża poparcie dla ChRL ws. ochrony suwerenności i bezpieczeństwa narodowego nad Hongkongiem. Przedstawiciel Serbów do prezydium Bośni i Hercegowiny w liście adresowanym do przewodniczącego Xi Jinpinga wyraził aprobatę w sprawie „usprawnienia systemu prawnego i mechanizmów egzekwowania prawa w Hongkongu” procedowanego przez rząd w Pekinie. Dodik podkreślił poparcie w kwestii suwerenności i integralności terytorialnej ChRL oraz potępił próby ingerencji niektórych krajów w wewnętrzne kwestie Chin.

12 czerwca: Rumunia oficjalnie wycofuje się z chińskiego atomu. Decyzja, którą wcześniej anonsował m.in. premier kraju Ludovic Orban w styczniu 2020 r. została ostatecznie sformalizowana. Walne zgromadzenie udziałowców Societatea Nationala Nuclearelectrica (SNN) projektu na budowę reaktorów 3 i 4 w Cernavoda podjęło decyzję o zerwaniu istniejących umów z China General Nuclear Power Corporation. Nie jest jasne, dlaczego CGN oraz SNN i rumuński rząd nie osiągnęły porozumienia w tej sprawie. Jednym z powodów miało być niskie prawdopodobieństwo udzielenia gwarancji państwowych na realizację inwestycji. Wiadomo natomiast, iż obecne poszukiwania inwestora opierają się głównie na państwach należących do Unii Europejskiej oraz NATO. Chińskie media wyceniają straty na 6 mld EUR a winą obarczają Stany Zjednoczone.

15 czerwca: Chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza niesie pomoc m.in. państwom Półwyspu Bałkańskiego. Na wniosek sił zbrojnych Bułgarii, Macedonii Północnej, Serbii, Węgier a także Białorusi i Trynidadu i Tobago, ChAL-W dostarczyła materiałów medycznych zapobiegających rozprzestrzenianiu się pandemii koronawirusa. Wśród materiałów znalazły się maski oraz odzież ochronna dla personelu medycznego.

16 czerwca: otwarcie greckiej turystyki na Chiny jako „wotum zaufania” w zakresie kontroli epidemii koronawirusa. Ambasador Grecji w ChRL Georgios Iliopoulos podkreślił, iż zwalczenie kryzysu wywołanego koronawirusem wymusza otwarcie gospodarek i wzajemną pomoc poprzez promocję handlu, inwestycji oraz turystyki. Ambasador podkreślił, iż ścisła współpraca chińsko-grecka będzie miała decydujące znaczenie do niwelowania kryzysu wywołanego epidemią w kraju, a fakt otwarcia ruchu turystycznego pomiędzy państwami podkreśla wagę, jaką Grecja przywiązuje do stosunków bilateralnych. Unia Europejska wywiera presję na grecki rząd w kwestii możliwości przyjmowania turystów z Chin.

16 czerwca: UnionPay rozszerza działalność w Serbii. UnionPay International (UPI) zawarł umowę z Banka Postanska Stedionica oraz OTP Bank w celu rozszerzenia akceptacji płatności i obsługi karty UnionPay.

16 czerwca: Mammoth Foundation przekazuje darowiznę dla Grecji. Fundacja przekazała partię sprzętu laboratoryjnego w kontekście walki z pandemią koronawirusa. Ceremonia podpisania umowy darowizny została dokonana zdalnie, natomiast urzędnicy i eksperci strony greckiej oraz chińskiej pochwaliły inicjatywę chińskiej organizacji charytatywnej. Przypomnijmy, iż Mammoth Foundation jest wspierane finansowo przez firmę BGI (więcej na temat BGI w FocusOSA #143: Działania Chin na Bałkanach, 20.03.2020), która została predestynowana do współpracy z państwami formatu 17+1 na długo przed wybuchem pandemii koronawirusa (2017).

19 czerwca: ambasada USA w Sofii ogłasza konkurs wspomagający niezależne media. Działanie ambasady Stanów Zjednoczonych zakłada zwiększenie transparentności niezależnych grup medialnych i podmiotów społeczeństwa obywatelskiego. Konkurs opiewa na sumę 200 tys. USD. Ambasada USA w Sofii odnotowała próby fałszowania informacji dotyczących pandemii koronawirusa, mające negatywny wpływ na społeczeństwo, wolne media oraz praworządność. Projekt co prawda ograniczony jest geograficznie do samej Bułgarii, natomiast możliwa jest transgraniczna współpraca z państwami kandydującymi do UE lub posiadająca dostęp do wybrzeża Morza Czarnego (zob. komentarz).

19 czerwca: Wojwodina i Fujian podpisały porozumienie o współpracy. Przedstawiciele autonomicznej prowincji Wojwodiny oraz prowincji Fujian podpisali umowę podczas wideokonferencji. Obie strony przyznały, iż po raz pierwszy wykorzystaly taką metodę podpisania porozumienia. W zakresie współpracy obejmującym niniejsze porozumienie znajduje się rozwijanie współpracy nad sztuczną inteligencją, produkcją samochodów osobowych i maszyn a także rozwijania technologii informatycznej w duchu współpracy w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku oraz mechanizmu 17+1.

23 czerwca: ministerstwa edukacji Bułgarii i Chin z porozumieniem na lata 2020-2023. Resorty edukacji i nauki podpisały umowę o współpracy edukacyjnej obejmującą wymianę studencką, stypendia, nauczanie języków obcych oraz wspólne projekty badawcze.

24 czerwca: Bosnian Airlines uruchomiło loty czarterowe z Chin do Czarnogóry. Loty na trasie Podgorica-Tianjin wykorzystywane są do wymiany robotników oraz personelu technicznego pracującego przy budowie projektu czarnogórskiej autostrady Północ-Południe realizowanego przez China Communications Construction Company (CCCC).

25 czerwca: powraca temat budowy elektrowni jądrowej w bułgarskim Belene. Rosyjski Rosatom State Atomic Energy Co. poinformował, iż firma osiągnęła porozumienie z amerykańskim General Electric Steam Power oraz francuskim Framatome w celu złożenia wspólnej oferty na budowę nowych bloków elektrowni jądrowej w Belene. W grudniu 2019 r. do procedury przetargowej z bułgarskiej strony zostało wystosowane zaproszenie dla China National Nuclear Corporation. Dotychczas nie wiadomo, czy chińska spółka nadal jest zainteresowana udziałem w procedurze przetargowej. Szacunkowy koszt bułgarskiego projektu wynosi 10 mld EUR a jego zakończenie planowane jest w ciągu najbliższych 10 lat.

29 czerwca: Ion Lixandru: ruch towarowy z Azji może ominąć Rumunię. Szef grupy roboczej ds. infrastruktury w ramach Koalicji na Rzecz Rozwoju Rumunii (CDR) wyraził obawę, iż Rumunia może przestać odgrywać ważną rolę w tranzycie towarowym z Azji do Europy. Lixandru jako przykład podał wzmożoną aktywność Chińską i Turecką w Serbii, która prowadzi do budowy infrastruktury towarowej umożliwiającej omińnięcie Rumunii. W obliczu takiej sytuacji, dla Rumunii kluczową rolę będzie odgrywać współpraca regionalna, przede wszystkim z Bułgarią.

30 czerwca: Zijin Mining Group zapowiada kolejne inwestycje w serbskim RTB Bor. Zijin Bor Copper będący serbskim oddziałem chińskiego Zijin Mining Group zapowiada inwestycje o wysokości 1,26 mld USD w celu zwiększenia mocy produkcyjnej, modernizacji sprzętu oraz podniesienia standardów ochrony środowiska i bezpieczeństwa.

KOMENTARZ

Pandemia koronawirusa pozytywnie wpłynęła na stosunki bilateralne Chin i Serbii. Według sondażu Międzynarodowego Instytutu Republikańskiego (International Republican Institute IRI)

przeprowadzonego w marcu, 20% obywateli Serbii postrzegają ChRL jako „największego darczyńcę”, a 71% jako najważniejszego partnera gospodarczego. Jednak taka percepcja nie odzwierciedla rzeczywistości. Według infografiki zaprezentowanej przez Radio Free Europa / Radio Liberty, w ciągu ostatniej dekady (2010-20) Unia Europejska przekazała Serbii pomoc w wysokości 1,81 mld EUR, a kolejnymi największymi darczyńcami były Niemcy (189 mln EUR), Stany Zjednoczone (161 mln EUR) oraz ONZ (141 mln EUR). Według danych RFE/RL, Chiny od 2009 r. zobowiązały się do przekazania Serbii 56 mln EUR, jednak wartość dotacji zrealizowanych szacowana jest na 6,6 mln EUR. Kluczowa w tym aspekcie jest zatem walka na narracje oraz towarzysząca temu propaganda, na którą jak widać, serbskie społeczeństwo jest wyjątkowo podatne.

Faktem jest, iż Chiny realizują bardzo spektakularną politykę inwestycyjną, ratując podupadłe spółki państwowe zabezpieczające wiele miejsc pracy. Według Financial Times, od 2012 r. Serbia przyjęła fundusze i inwestycje z Chin o łącznej wartości 9,5 mld USD, co stanowi ponad połowę deklarowanych inwestycji ChRL w regionie. Wynika to z faktu, iż nad chińskimi inwestorami nie ciąży widmo obciążeń regulacyjnych wprowadzonych przez UE, niemniej realizowane projekty – przede wszystkim infrastrukturalne – wydają się stanowić skuteczną przynętę dla państw Półwyspu Bałkańskiego.

Perspektywa włączenia Serbii do Unii Europejskiej – według prezydenta Aleksandara Vucicia – w dalszym ciągu stanowi główny cel polityki zagranicznej państwa. Oficjalna kandydatura akcesyjna Serbii sformalizowana w 2012 r., nie odzwierciedla jednak tego stanu rzeczy. Obecnie Serbia zakończyła negocjacje tylko dwóch z 35 rozdziałów protokołu przystąpienia do UE, a od momentu włączenia państwa do chińskiej inicjatywy 17+1 (2012 r.), standardy demokratyczne w państwie uległy znacznemu pogorszeniu. Według Freedom House, niezależnego organu nadzorczego procesu demokratyzacji i demokracji, Serbia przestała być już demokracją *sensu stricto*. Czerwcowe wybory parlamentarne w Serbii potwierdzają, iż partia Aleksandara Vucicia cieszy się bardzo dużym mandatem społecznym. Serbska Partia Postępowa (SNS), zapewniając sobie 190 miejsc w 250-osobowym parlamencie. Dodatkowo, partia koalicyjna, tj. Socjalistyczna Partia Serbii uzyskała dodatkowe 10% głosów, przekładające się na kolejne 30 miejsc, nie pozostawiając w praktyce miejsca dla opozycji.

Innym ważnym elementem bałkańskiej układanki jest aktywność amerykańska, przede wszystkim w kontekście chińskim. W odpowiedzi na działania chińskiej ambasady Stanów Zjednoczonych w Bułgarii ogłosiła konkurs wspierający niezależne media i społeczeństwo obywatelskie Bułgarii i państwach regionu. Według komunikatu, działanie Stanów Zjednoczonych zakłada zwiększenie

transparentności niezależnych grup medialnych i podmiotów społeczeństwa obywatelskiego. Konkurs opiewa na sumę 200 tys. USD. Ambasada USA w Sofii odnotowała próby fałszowania informacji dotyczących pandemii koronawirusa, mające negatywny wpływ na społeczeństwo, wolne media oraz praworządność. Projekt co prawda ograniczony jest geograficznie do samej Bułgarii, natomiast możliwa jest transgraniczna współpraca z państwami kandydującymi do UE lub posiadająca dostęp do wybrzeża Morza Czarnego.

Staje się jasne, iż niniejszy konkurs ma stanowić przeciwwagę dla propagandowej działalności Chińskiej Republiki Ludowej w regionie, która została przez nas opisana m.in. na łamach FocusOSA #155: Działania Chin na Bałkanach. To właśnie w Rumunii odnotowano wzmożoną aktywność dezinformacyjną ambasady ChRL w Bukareszcie, m.in. przekazując informację, iż koronawirus pochodzi ze Stanów Zjednoczonych.

Podobne działania przeciwdziałające propagowaniu dezinformacji podjęła Komisja Europejska publikując 10 czerwca notatkę dotyczącą podjętych prób oszustwa opinii publicznej ws. pandemii koronawirusa. O ile komunikat ambasady Stanów Zjednoczonych nie wymienia Chin *expressis verbis*, o tyle notatka KE otwarcie mówi o propagandowej działalności Chin i Rosji, która ma wpływ na wzrost niepokoju wewnątrz Wspólnoty.

Nie ulega wątpliwości, iż równoległe do „wojny handlowej” toczonyj pomiędzy USA i ChRL prowadzona jest również „wojna propagandowa” lub „wojna ideologiczna” wymierzona ze strony Rosji i ChRL przeciwko USA ale także UE. W żywotnym interesie tych drugich leży walka z dezinformacją, szczególnie odnosząc się do podatnego na wpływy i wrażliwego politycznie i ideologicznie „bałkańskiego kotła”.

W kontekście wzrostu aktywności inwestycyjnej ChRL w Czarnogórze, należy odnotować wizytę prezydenta Milo Dukanovicia w kwaterze głównej NATO w Brukseli. Spotkanie prezydenta z sekretarzem generalnym NATO Jensem Stoltenbergiem odbyło się z okazji trzeciej rocznicy włączenia Czarnogóry do Sojuszu. Stoltenberg bezpośrednio odniósł się do „prowadzenia przez podmioty państwowe jak i niepaństwowe polityki dezinformacji i propagandy, aby podważyć rolę Sojuszu i demokracji. NATO współpracuje, aby identyfikować i przeciwdziałać dezinformacji a Ci, którzy próbują nas podzielić nie odniosą sukcesu”. Prezydent Dukanovic stwierdził, iż przyczyną wszystkich problemów Czarnogóry jest długa nieobecność społeczeństw państwa Bałkanów Zachodnich w ramach wspólnoty euroatlantyckiej oraz europejskiej. Przykład Czarnogóry stanowić ma preludium do rozszerzania współpracy Sojuszu z państwami Regionu. Dukanovic wyraził również zadowolenie z faktu prowadzenia przez NATO polityki „otwartych drzwi”,

której wyrazem będzie rozszerzenie działań sojuszu o kolejne państwa Półwyspu Bałkańskiego.

Argumentacja NATO, USA oraz UE jest jednoznaczna i spójna. Uderzenie w pozycję Chin i Rosji w kontekście prowadzenia działań propagandowych ma zbliżyć do siebie państwa sojusznicze i skonsolidować ich współpracę. Jednak ten wspólny głos może być utrudniony przez „grę na sentymentach ideologicznych” który będzie generował wzrost napięć w regionie bałkańskim. Do tego dochodzi różne zaangażowanie inwestycyjne Chin w państwach regionu oraz układy sojusznicze z Federacją Rosyjską. Oba te czynniki negatywnie wpłyną na procesy integracyjne w Europie.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

